II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2020/2094,

14. detsember 2020,

millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 122,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Liikmesriigid on Maailma Terviseorganisatsiooni poolt 11. märtsil 2020 pandeemiaks kuulutatud COVID-19 leviku tõkestamiseks võtnud hulga enneolematuid meetmeid.

(2) Enneolematud meetmed, mis on võetud vastusena liikmesriikidest olenematule COVID-19 tekitatud erandlikule olukorrale, on põhjustanud märkimisväärseid majandustegevuse häireid, mis kajastuvad sisemajanduse koguprodukti järsus vähenemises ning mõjutavad oluliselt tööhõivet, sotsiaaltingimusi, vaesust ja ebavõrdsust. Eelkõige on need meetmed häirinud tarneahelaid ja tootmist ning põhjustanud töölt puudumist. Peale selle on muutunud väga keeruliseks või võimatuks paljude teenuste osutamine. Samal ajal on vähenenud tarbijanõudlus. Paljudel ettevõtjatel on likviidsusprobleeme ja ohus on nende maksevõime, samal ajal kui finantsturud on väga volatiilsed. Eriti rängalt on kannatada saanud olulised majandussektorid nagu reisimine ja turism. Üldisemas plaanis on need meetmed juba halvendanud või halvendavad edaspidi oluliselt paljude ettevõtjate finantsseisundit liidus.

(3) COVID-19 põhjustatud kriis on liidus ja kolmandates riikides kiiresti laienenud. Prognooside kohaselt väheneb liidu majanduskasv 2020. aastal järsult. Taastumisega seotud riskid jaotuvad liikmesriigiti väga ebaühtlaselt ning see suurendab erinevusi riikide majanduste vahel. Liikmesriikide erinev eelarvesuutlikkus anda rahalist toetust seal, kus seda on majanduse taastamiseks kõige rohkem vaja, ning liikmesriikide kehtestatud meetmete vahelised erinevused ohustavad ühtset turgu ning sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust.

(4) Vaja on terviklikke majanduse taastamise meetmeid. Selline meetmete pakett nõuab suuri avaliku ja erasektori investeeringuid, et liit saaks kindlalt liikuda kestliku ja vastupanuvõimelise taastumise suunas ning luua selleks kvaliteetseid töökohti, toetada sotsiaalset kaasamist, likvideerida COVID-19 kriisi tekitatud vahetut kahju ning toetada samal ajal liidu keskkonnasäästlikkuse ja digiprioriteete.

(5) Selline liikmesriikidest olenematu COVID-19 tekitatud erandlik olukord nõuab sidusat ja ühtset tegutsemist liidu tasandil. Selleks et vältida majanduse, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edasist halvenemist ning soodustada majandustegevuse kestlikku ja vastupanuvõimelist taastumist, tuleks liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus kehtestada erakorraline ja kooskõlastatud majandusliku ja sotsiaalse toetuse programm eelkõige nende liikmesriikide jaoks, keda kriis on eriti rängalt puudutanud.

(6) Kuna käesolev määrus on erakorraline vastus ajutistele, kuid äärmuslikele asjaoludele, peaks selle kohaselt olema võimalik anda toetust üksnes COVID-19 kriisi põhjustatud negatiivsete majanduslike tagajärgedega tegelemiseks või COVID-19 kriisi taaspuhkemise ärahoidmiseks vahetult vajalike rahaliste vahendite eraldamiseks.

(7) Käesoleva määrusega kehtestud vahendist („taasterahastu“) antav toetus peaks keskenduma eelkõige meetmetele, mille abil taastada tööturgu ja sotsiaalkaitset ning samuti tervishoiusüsteemi, meetmetele, mille abil elavdada kestliku majanduskasvu ja tööhõive potentsiaali, et tugevdada liikmesriikide ühtekuuluvust ja toetada nende üleminekut keskkonnasäästlikule ja digitaalsele majandusele, toetada COVID-19 kriisist mõjutatud ettevõtjaid, eelkõige väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid, ning samuti toetada investeeringuid liidu kestliku majanduskasvu tugevdamise seisukohast kesksetesse tegevusaladesse, sealhulgas otseseid finantsinvesteeringuid ettevõtetesse, COVID-19 kriisile reageerimiseks vajalikele teadusuuringute ja innovatsiooni meetmetesse, et suurendada liidu tasandil suutlikkust olla valmis tulevasteks kriisideks, toetada pingutusi õiglase ülemineku tagamiseks kliimaneutraalsele majandusele ning maapiirkondade põllumajandust ja arengut COVID-19 kriisi tagajärgedega toimetulekul.

(8) Selleks et tagada kestlik ja vastupanuvõimeline taastumine kogu liidus ning hõlbustada majandusliku toetuse rakendamist, tuleb kasutada mitmeaastase finantsraamistiku raames liidu programmide alusel kulutuste tegemiseks kehtestatud korda. Nende programmide alusel antakse toetust tagastamatu toetuse, laenude ja eelarveliste tagatiste katteks ette nähtud eraldiste vormis. Rahaliste vahendite eraldamisel peaks arvesse võtma seda, mil määral saab kõnealuste programmide raames kaasa aidata taasterahastu eesmärkide saavutamisele. Programmide taasterahastu raames rahastamine peaks olema ranges vastavuses rahastu eesmärkidega, mis on seotud COVID-19 kriisi järgse taastumise toetamisega.

(9) Arvestades rahastatavate meetmete laadi, tuleks üht osa taasterahastu raames kättesaadavatest summadest kasutada liikmesriikidele antavateks laenudeks, samal ajal kui teine osa summadest peaks moodustama sihtotstarbelise välistulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ([1]) („finantsmäärus“) artikli 21 lõike 5 tähenduses ning seda tuleks kasutada tagastamatu toetuse, rahastamisvahendite või liidu eelarveliste tagatiste katteks ette nähtud toetuste ja nendega seotud kulude jaoks. Sel eesmärgil – osana käesoleva määruse kohaselt vajalikest meetmetest – on asjakohane, et nõukogu otsuses, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/335/EL, Euratom ([2]) („omavahendite otsus“) sätestatud erakorralise ja ajutise laenamisvolituse alusel saadud tuluosa ettenägemine vastavalt käesolevale määrusele kui alusaktile oleks hõlmatud finantsmääruse artikli 21 lõikega 5.

(10) Kuigi finantsmääruse artikli 12 lõike 4 punkti c ja artikli 14 lõiget 3 kohaldatakse käesoleva määruse alusel sihtotstarbelise välistuluna kättesaadavaks tehtud kulukohustuste ja maksete assigneeringute suhtes, ei tohiks selliseid sihtotstarbelise välistuluga seotud kulukohustuste assigneeringuid, pidades silmas eri liiki toetustele kehtestatud tähtaegu, automaatselt üle kanda asjaomast tähtpäeva ületavasse perioodi, välja arvatud kulukohustuste assigneeringud, mis on vajalikud taasterahastu kohaste meetmete rakendamiseks vajaliku tehnilise ja haldusabi osutamiseks.

(11) Tagastamatuks toetuseks ette nähtud kulukohustuste assigneeringud tuleks heakskiidetud summa ulatuses automaatselt kättesaadavaks teha. Likviidsust tuleks hallata tõhusalt, nii et rahalisi vahendeid kaasatakse ainult siis, kui asjaomaste maksete assigneeringute kaudu on vaja täita juriidilisi kohustusi.

(12) Arvestades, kui oluline on kasutada summasid taasterahastu rakendamise esimestel aastatel, on asjakohane jälgida taasterahastu rakendamisel ja käesoleva määruse kohaselt eraldatud toetuse kasutamisel tehtavaid edusamme. Komisjon peaks koostama selle kohta aruande 31. oktoobriks 2022.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

([2]) Nõukogu 26. mai 2014. aasta otsus 2014/335/EL, Euratom Euroopa Liidu omavahendite süsteemi kohta (ELT L 168, 7.6.2014, lk 105).

(13) Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu ([3]) („väljaastumisleping“) artikli 135 lõikes 2 on sätestatud, et Ühendkuningriigi suhtes ei kohaldata otsuse 2014/335/EL, Euratom muudatusi, mis võetakse vastu väljaastumislepingu jõustumise kuupäeval või pärast seda kuupäeva, kui need muudatused mõjutavad Ühendkuningriigi finantskohustusi. Käesolevas määruses sätestatud toetus ja sellele vastav liidu omavahendite ülemmäära suurendamine mõjutaks Ühendkuningriigi finantskohustusi. Väljaastumislepingu artikli 143 lõikega 1 piiratakse Ühendkuningriigi finantskohustusi seoses tema osaga liidu tingimuslikest finantskohustustest liidu selliste tingimuslike finantskohustustega, mis tulenevad finantstehingutest, mille liit on võtnud enne väljaastumislepingu jõustumise kuupäeva. Kõik käesolevast määruse kohasest toetusest tulenevad liidu tingimuslikud finantskohustused oleksid väljaastumislepingu jõustumise kuupäevast hilisemad. Seepärast ei tuleks käesolevat määrust kohaldada Ühendkuningriigi suhtes ega Ühendkuningriigis,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks luuakse käesoleva määrusega Euroopa Liidu taasterahastu („taasterahastu“).

2. Taasterahastu kaudu antava toetusega rahastatakse eelkõige järgmisi meetmeid COVID-19 kriisi negatiivsete majanduslike tagajärgedega toimetulemiseks või eraldatakse nimetatud kriisi taaspuhkemise ärahoidmiseks järgmisi vahetult vajalikke rahalisi vahendeid:

a) tööhõive taastamise ja töökohtade loomise meetmed;

b) kestliku majanduskasvu ja tööhõive potentsiaali elavdavate, liikmesriikide ühtekuuluvust tugevdavate ja nende vastupidavust suurendavate reformide ja investeeringute vormis võetavad meetmed;

c) COVID-19 kriisist majanduslikult mõjutatud ettevõtjatele, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatele suunatud meetmed ning samuti toetus investeeringutele liidu kestliku majanduskasvu tugevdamise seisukohast kesksetesse tegevusaladesse, sealhulgas otsesed finantsinvesteeringud ettevõtetesse;

d) COVID-19 kriisile reageerimiseks vajalike teadusuuringute ja innovatsiooni meetmed;

e) meetmed, mille abil suurendada liidu tasandil valmisolekut kriisideks ning võimaldada liidu tasandil kiirelt ja tõhusalt reageerida ulatuslikele hädaolukordadele, sealhulgas varuda esmatarbekaupu ja meditsiinivahendeid ning hankida kriisile kiireks reageerimiseks vajalikku taristut;

f) meetmed, mille abil tagada, et COVID-19 kriis ei takistaks õiglast üleminekut kliimaneutraalsele majandusele;

g) meetmed, mille abil leevendada COVID-19 kriisi mõju põllumajandusele ja maaelu arengule.

3. Lõikes 2 osutatud meetmeid rakendatakse liidu eriprogrammide alusel ja kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktidega, milles on sätestatud nende programmidega seotud reeglid, järgides seejuures täielikult käesoleva taasterahastu eesmärke. Meetmed hõlmavad nende rakendamiseks vajalikku tehnilist ja haldusabi.

Artikkel 2

Taasterahastu rahalised vahendid ja nende eraldamine

1. Taasterahastut rahastatakse omavahendite otsuse artiklis 5 sätestatud volituse alusel summas kuni 750 000 miljonit eurot (2018. aasta hindades).

Konkreetsete liidu programmide alt rahastamiseks kohandatakse esimeses lõigus osutatud summat, tuginedes 2 % suurusele aastadeflaatorile. Kulukohustuste assigneeringute osas kohaldatakse nimetatud deflaatorit aastastele osamaksetele.

([3]) ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

2. Lõikes 1 osutatud summa jaotatakse järgmiselt:

a) kuni 384 400 miljonit eurot (2018. aasta hindades) eraldatakse tagastamatu toetuse ja rahastamisvahendite kaudu antava tagasimakstava toetuse vormis ja see jaguneb järgmiselt:

   i) kuni 47 500 miljonit eurot (2018. aasta hindades) mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) struktuuri- ja ühtekuuluvusprogrammidele, nagu neid on tugevdatud 2022. aastani, sealhulgas toetus rahastamisvahenditele;

   ii) kuni 312 500 miljonit eurot (2018. aasta hindades) programmile, millega rahastatakse taastumist ning majanduslikku ja sotsiaalset vastupanuvõimet reformide ja investeeringute toetamise kaudu;

   iii) kuni 1 900 miljonit eurot (2018. aasta hindades) elanikkonnakaitsega seotud programmidele;

   iv) kuni 5 000 miljonit eurot (2018. aasta hindades) teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud programmidele, sealhulgas rahastamisvahendite kaudu antav toetus;

   v) kuni 10 000 miljonit eurot (2018. aasta hindades) programmidele, millega toetatakse territooriume üleminekul kliimaneutraalsele majandusele;

   vi) kuni 7 500 miljonit eurot (2018. aasta hindades) maapiirkondade arendamiseks;

b) kuni 360 000 miljonit eurot (2018. aasta hindades) liikmesriikidele laenudena programmi jaoks, millega rahastatakse taastumist ning majanduslikku ja sotsiaalset vastupanuvõimet reformide ja investeeringute toetamise kaudu;

c) kuni 5 600 miljonit eurot (2018. aasta hindades) selliste programmide, mille eesmärk on toetada investeerimistehinguid liidu sisepoliitika valdkonnas, eelarveliste tagatiste katteks ette nähtud eraldiste ja nendega seotud kulude jaoks.

Artikkel 3

Eelarve täitmise reeglid

1. Finantsmääruse artikli 21 lõike 5 kohaldamisel loetakse käesoleva määruse artikli 2 lõikes 1 osutatud summast 384 400 miljonit eurot (2018. aasta hindades) käesoleva määruse artikli 2 lõike 2 punktis a osutatud liidu programmide sihtotstarbeliseks välistuluks ja 5 600 miljonit eurot (2018. aasta hindades) sellest summast käesoleva määruse artikli 2 lõike 2 punktis c osutatud liidu programmide sihtotstarbeliseks välistuluks.

2. 360 000 miljonit eurot (2018. aasta hindades) artikli 2 lõikes 1 osutatud summast kasutatakse laenude andmiseks liikmesriikidele artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud liidu programmide raames.

3. Artikli 2 lõike 2 punktides a ja c osutatud liidu programmidele antavat toetust hõlmavad kulukohustuste assigneeringud tehakse automaatselt kättesaadavaks nendes punktides osutatud vastavate summade ulatuses alates käesoleva määruse artikli 2 lõikes 1 osutatud volitust andva omavahendite otsuse jõustumise kuupäevast.

4. Komisjon võtab või selle rakendusametid võtavad artikli 2 lõike 2 punktis a ja vastavalt vajadusele artikli 2 lõike 2 punktis c osutatud toetuskulude aluseks olevad juriidilised kohustused 31. detsembriks 2023. 31. detsembriks 2022 võetakse juriidilisi kohustusi vähemalt 60 % ulatuses artikli 2 lõike 2 punktis a osutatud summast.

5. Otsused artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud laenude andmise kohta võetakse vastu 31. detsembriks 2023.

6. Liidu eelarvelisi tagatisi sellise summa ulatuses, mis kooskõlas asjaomastes alusaktides sätestatud asjakohase eraldiste määraga vastab artikli 2 lõike 2 punktis c osutatud eelarveliste tagatiste katteks ette nähtud eraldiste summale, antakse sõltuvalt toetatavate rahastamis- ja investeerimistehingute riskiprofiilist üksnes selliste tehingute toetamiseks, mille vastaspooled on 31. detsembriks 2023 heaks kiitnud. Vastavad finantstagatislepingud sisaldavad sätteid, millega nõutakse, et finantstehingud, mis moodustavad vähemalt 60 % kõnealuste eelarveliste tagatiste summast, kiidavad vastaspooled heaks 31. detsembriks 2022. Kui eelarveliste tagatiste katteks ette nähtud eraldisi kasutatakse artikli 2 lõike 2 punktis c osutatud rahastamis- ja investeerimistehingutega seotud tagastamatu toetuse jaoks, võtab komisjon asjaomased juriidilised kohustused 31. detsembriks 2023.

7. Käesoleva artikli lõikeid 4–6 ei kohaldata artikli 1 lõikes 3 osutatud tehnilise ja haldusabi suhtes.

8. Kulusid, mis on seotud taasterahastu rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabiga, näiteks ettevalmistus-, järelevalve-, kontrolli-, auditeerimis- ja hindamistegevusega, sealhulgas käesoleva määruse kohaldamiseks vajalike korporatiivsete infotehnoloogiasüsteemidega, rahastatakse liidu eelarvest.

9. Käesoleva artikli lõigete 4–6 kohaste võetud juriidiliste kohustuste, vastu võetud otsuste ja heaks kiidetud finantstehinguteks kasutatavate eraldistega seotud maksed tehakse 31. detsembriks 2026, välja arvatud artikli 1 lõikes 3 osutatud tehnilise ja haldusabi puhul ning juhul, kui vaatamata sellele, et juriidiline kohustus on võetud, otsus vastu võetud või tehing heaks kiidetud tingimustel, mis võimaldavad kohaldada käesolevas lõikes sätestatud tähtpäeva, on erandkorras vaja teha makseid pärast 2026. aastat, et liit saaks täita oma kohustusi kolmandate osapoolte ees, sealhulgas liidu vastu langetatud lõpliku kohtuotsuse puhul.

Artikkel 4

Aruandlus

Komisjon esitab 31. oktoobriks 2022 nõukogule aruande taasterahastu rakendamisel tehtud edusammude ja artikli 2 lõike 2 kohaselt eraldatud rahaliste vahendite kasutamise kohta.

Artikkel 5

Kohaldamine

1. Käesolevat määrust ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes ega Ühendkuningriigis.

2. Käesolevas määruses sisalduvad viited liikmesriikidele ei hõlma Ühendkuningriiki.

Artikkel 6

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 14. detsember 2020

Nõukogu nimel
eesistuja
M. ROTH